

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์ :
“ ธมฺมจณฺท — ฉันทะในกุศลธรรม, ธัมมฉันทะ ”

ธมฺมจณฺท อ่านตามภาษาบาลีว่า คำ - มัด - ฉัน - ทะ มาจากคำว่า ธมฺม (สิ่งที่มีจริง, ธรรม, ในที่นี้มุ่งหมายถึงสิ่งที่มีจริงฝ่ายที่เป็นกุศลหรือกุศลธรรม) กับคำว่า จณฺท (ความพอใจที่จะกระทำ) [ซ้อน จ หลัง ธมฺม] รวมกันเป็น ธมฺมจณฺท แปลว่า ฉันทะความพอใจในกุศลธรรม, ธัมมฉันทะ เมื่อกล่าวถึงฉันทะแล้วเป็นเจตสิกธรรม (ธรรมที่เกิดประกอบกับจิต) ที่เกิดกับจิตได้ทุกชาติ เกิดกับอกุศลจิตก็ได้ เกิดกับกุศลจิตก็ได้ เกิดกับวิบากจิตก็ได้ เกิดกับกิริยาจิตก็ได้ ตามความควรแก่จิตประเภทนั้นๆ ถ้าเป็นฉันทะที่เป็นอกุศล เป็นไปกับโลภะบ้าง โทสะบ้าง ไม่ดีอย่างแน่นอน มีแต่จะนำมาซึ่งทุกข์โทษภัยและทำให้อกุศลเกิดพอกพูนหนาแน่นมากยิ่งขึ้น แต่ถ้าเป็นฉันทะที่เป็นไปกับการเจริญกุศลแล้ว เป็นไปในกุศลธรรมแล้ว ย่อมเป็นสิ่งที่ดี ควรอบรมเจริญจริงๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือฉันทะที่เป็นไปในการฟังพระธรรมศึกษาพระธรรมอบรมเจริญปัญญาเป็นปกติในชีวิตประจำวัน สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกไปทีละเล็กทีละน้อย เป็นการได้กระทำในสิ่งที่ถูกต้องอย่างยิ่ง

ข้อความในสัมโมหวิโนทนี อรรถกถา พระอภิธรรมปิฎก พระวิงค์คปกรณ์ ได้อธิบายความเป็นจริงของธัมมฉันทะไว้ ดังนี้

จริงอยู่ ชื่อว่า ฉันทะนี้ มีประการต่างๆ มากอย่างคือ ตัณหาฉันทะ ทิฏฐิฉันทะ วิริยฉันทะ
ธัมมฉันทะ

ในฉันทะเหล่านั้น คำว่า “ธมฺมจณฺท” ในที่นี้ ท่านประสงค์เอาฉันทะในธรรมอันเป็นกุศล
ของผู้ใคร่เพื่อกระทำ

พระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นผู้ที่ได้ทรงบำเพ็ญพระบารมี คุณความดีที่จะทำให้ถึงฝั่งของการดับกิเลสที่จะตรัสรู้ความจริงของสิ่งที่มีจริงทุกอย่างตามความเป็นจริง และทรงมีพระมหากรุณาแสดงความจริงให้สัตว์โลกได้เข้าใจอย่างถูกต้องตามความเป็นจริง ละความไม่รู้ซึ่งเป็นต้นเหตุให้เกิดอกุศลต่างๆ มากมาย เพราะอกุศลทั้งหลายเพิ่มขึ้นในแต่ละขณะที่ไม่รู้ เมื่อมีความเข้าใจถูก คือ ปัญญา ก็สามารถรู้ว่ามีสิ่งใดเป็นอกุศลซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ดี และธรรมที่ตรงกันข้ามกับสิ่งที่ไม่ดี คือ ความดีนั้นเป็นอย่างไร ธรรมเป็นจริงอย่างไร ก็เป็นจริงอย่างนั้น อกุศลเป็นอกุศล กุศลเป็นกุศล เนื่องจากชีวิตประจำวันก็มีทั้งอกุศลและกุศล และอกุศลก็เกิดมาก

ด้วย ซึ่งเป็นปกติธรรมดาของผู้ที่ยังมีกิเลสเต็มไปด้วยกิเลส เป็นการยากมากที่จะพ้นฝ่าคลื่นของอกุศลไปได้ จึงสำคัญอยู่ที่ความเข้าใจถูกเห็นถูก ซึ่งเป็นเหมือนแสงสว่างก็จะนำไปสู่ทางของกุศล ห่างไกลจากอกุศล ซึ่งเคยมีมากมาย แต่ว่าห่างไกลทันทีไม่ได้เลย ต้องค่อยๆ เป็น ค่อยๆ ไป คล้อยตามความเข้าใจที่ค่อยๆ เจริญขึ้น

ตามความเป็นจริงแล้ว คำสอนใดก็ตามที่นำไปสู่ความอยากหรือความต้องการ นั้นไม่ใช่คำสอนของ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่คำสอนใดที่จะทำให้เข้าใจถูกต้องในสิ่งที่มีจริงในขณะนี้ได้ นั่นเป็นคำสอนของพระ สัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นคำสอนที่มีค่ามหาศาล เพราะเหตุว่าเป็นคำจริงที่จะทำให้เกิดความเข้าใจสิ่งที่มีจริงซึ่ง ไม่เคยรู้เลย กล่าวได้ว่า ทำให้เกิดสิ่งที่ไม่เคยเกิดในสังสารวัฏฏ์คือ ความเข้าใจถูกเห็นถูก แต่ถ้าเปรียบเทียบ ความไม่รู้กับความรู้อีก ก็จะเห็นได้ว่า ความไม่รู้มีมากอย่างยิ่ง เพราะสะสมมาอย่างยาวนานในสังสารวัฏฏ์ จะมี ตัวตนที่จะไปเร่งรัดที่จะไปทำให้ความไม่รู้รวมถึงกิเลสประการอื่นๆ หมดสิ้นไป ย่อมเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ เป็นความเพ้อฝัน ไม่ใช่ความจริง

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง เป็นประโยชน์เกื้อกูลสำหรับผู้ที่ได้ฟังได้ศึกษาพร้อมทั้งมี ความเข้าใจไปตามลำดับเท่านั้น ความเป็นผู้สนใจที่จะฟังพระธรรมศึกษาพระธรรมให้เข้าใจนั้น เป็นเรื่องของ การสะสมของแต่ละบุคคล เพราะเคยได้สะสมเหตุที่ดีมาแล้ว เห็นประโยชน์ของพระธรรมมาแล้ว จึงมีความ สนใจที่จะฟังที่จะศึกษาเพื่อความเข้าใจยิ่งขึ้นต่อไป ซึ่งจะแตกต่างจากบุคคลผู้ที่ไม่ได้สะสมเหตุที่ดีมา เป็นผู้ ไม่มีศรัทธา ไม่เห็นประโยชน์ของพระธรรม แม้ว่าจะมีผู้กล่าวพระธรรมพร้อมทั้งพรรณนาคุณของพระธรรม อย่างไร ผู้นั้นก็ไม่ฟัง และประการที่สำคัญ ผู้ที่ไม่สนใจฟังพระธรรมศึกษาพระธรรมนั้น ไม่ได้มีเฉพาะในยุคนี สมัยนี้เท่านั้น มีทุกยุคทุกสมัย แม้แต่ในสมัยที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังทรงพระชนม์อยู่ ทรงประกาศพระ ศาสนาเกื้อกูลแก่สัตว์โลก แต่ก็มีคนจำนวนไม่น้อยเลยทีเดียว ที่ไม่ฟัง ไม่ศึกษา ไม่ได้รับประโยชน์จากพระ ธรรมที่พระองค์ทรงแสดง

หนทางที่จะเป็นไปเพื่อความเข้าใจถูกเห็นถูก เป็นไปเพื่อขัดเกลาละคลายอกุศล ก็มีหนทางเดียว เท่านั้น คือ ฟังพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง จึงควรอย่างยิ่งที่จะเป็นผู้เกิดฉันทะ ความ พอใจในการฟังพระธรรมศึกษาพระธรรม เป็นฉันทะที่ประเสริฐอย่างยิ่ง ที่จะเกื้อกูลให้คุณความดี ประการต่างๆ เจริญขึ้นด้วย

สำหรับความเป็นผู้มีความพอใจในการฟังพระธรรมนั้น ไม่ได้หมายถึงความติดข้องต้องการอย่างโลภะ แต่เป็นความปรารถนา เป็นความประสงค์ที่จะฟังพระธรรมศึกษาพระธรรม เพราะเห็นถึงคุณค่ามหาศาล ของคำจริงแต่ละคำของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งเป็นฉันทะที่เป็นไปในทางกุศลที่จะได้สะสมอบรมเจริญ ปัญญา เพราะเข้าใจว่าเต็มไปด้วยความไม่รู้ คือ อวิชชาที่ได้สะสมมาอย่างยาวนานในสังสารวัฏฏ์ ถ้าไม่เริ่ม ฟัง ไม่มีฉันทะ ไม่มี ความปรารถนาที่จะฟังพระธรรมเลย ความเข้าใจถูกเห็นถูก ก็จะเกิดขึ้นไม่ได้ นับวัน

มีแต่จะพอกพูนความไม่รู้ให้เพิ่มขึ้นต่อไป เมื่อเป็นเช่นนี้จึงฟัง จึงศึกษา เพื่อละคลายความไม่รู้ ซึ่งจะเป็นไป เพื่อความเจริญขึ้นของปัญญาและกุศลธรรมประการต่างๆ อย่างแท้จริง

ดังนั้น ยุคนี้สมัยนี้ พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงยังดำรงอยู่ ยังไม่อันตรธานสูญสิ้นไป ก็ เป็นโอกาสที่ดีอย่างยิ่ง ที่จะได้ฟังได้ศึกษา ด้วยความเคารพอย่างยิ่ง สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกเป็นปัญญา ของตนเองต่อไป **ไม่ทอดทิ้งฉันทะในการฟังพระธรรมศึกษาพระธรรม** ไม่ประมาทในแต่ละคำที่พระ สัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง เพราะทั้งหมด เป็นไปเพื่อความเข้าใจถูกเห็นถูกโดยตลอด นำมาซึ่งคุณประโยชน์ อย่างเดียวเท่านั้น

ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammahomefellowship.com, โทร. ๐๘๑-๘๓๒๐๕๗๗